

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ (†)

1883 - 1956

Ἡ Ἐκκλησία ΚΠόλεως καὶ ὁ κόσμος τῶν θεολογικῶν γραμμάτων ἀπόλεσαν κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ 1956 μίαν ἐκλεκτὴν φυσιογνωμίαν, τὸν Μητροπολίτην Ἡλιουπόλεως καὶ Θείων Γεννάδιον.

Ὁ ἀποθανὼν, κατὰ κόσμον Ὀδυσσεὺς Μαζαράκη Ἀραμπατζόγλου, ἐγεννήθη τὸ 1883 ἐν Σαμακοβίῳ τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, ἔνθα καὶ διήκουσε τὰ πρῶτα μαθήματα. Τὸ 1898 εἰσήχθη εἰς τὴν Ἱ. Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεφοίτησεν ἀριστεύχως τὸ 1905, ὑποβαλὼν ἐναίσιμον διατριβὴν μὲ θέμα «Ἡ περὶ Ἐκκλησίας διδασκαλία τοῦ Ἱ. Χρυσόστομου, ἀναιρετικὴ τῶν περὶ Ἐκκλησίας δοξασιῶν τῶν Διαμαρτυρομένων καὶ Καθολικῶν». Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του, εἰσῆλθεν εἰς τὰς τάξεις τοῦ Κλήρου, χειροτονηθεὶς εἰς Διάκονον ὑπὸ τοῦ προστάτου αὐτοῦ Μητροπολίτου Λήμνου, τοῦ μετέπειτα Θεσσαλονίκης, Γενναδίου, μετονομασθεὶς εἰς Γεννάδιον. Διωρίσθη κατ' ἀρχὰς Ἀρχιδιάκονος τῆς Μητροπόλεως Λήμνου καὶ μετέπειτα τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἐπιθυμῶν ὅπως συνεχίσῃ τὴν μόρφωσιν αὐτοῦ μετέβη εἰς Λαζάνην καὶ συνεπλήρωσε τὰς θεολογικὰς, φιλοσοφικὰς καὶ νομικὰς αὐτοῦ σπουδὰς. Ἐπιστρέψας εἰς ΚΠολιν διωρίσθη Προϊστάμενος Κοντοσκαλίου καὶ Καθηγητῆς εἰς τὸ ἐν τῇ ἰδίᾳ Πόλει ἀκμάζον τότε Ἑλληνογαλλικὸν Λύκειον. Ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Γερμανοῦ τοῦ Ε', προήχθη, κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1913, εἰς Ἐπίσκοπον Σκοπέλου, παραμείνας εἰς Κοντοσκάλιον ὡς Ἀρχιερατικῶς Προϊστάμενος. Μετέπειτα, πάλιν ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ ΚΠόλεως, εἰργάσθη ὡς Ἀρχιερατικῶς Προϊστάμενος Μεγάλου Ρεύματος καὶ Πατριαρχικὸς Ἐξαρχος ἐν Γαλατῇ. Ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ', ἐξελέγη, τὴν 29ην Ἰανουαρίου 1925, Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως καὶ Θείων καὶ ἐκρατησε τὸν τίτλον τοῦτον μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του.

Ἡ κηδεία του ἐτελέσθη τὴν 17ην Μαρτίου 1956, ἡμέραν Σάββατον, ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, προεξάρχοντος τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Ἀθηναγόρου μετὰ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, παρουσίᾳ πλήθους κόσμου ἐξ ὅλων τῶν τάξεων. Τὸν ἐπικήδειον, μεστὸν ἐννοιῶν, ἐξεφώνησεν ὁ Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Διάκονος Συμεὼν Ἀμαρύλλιος. Ὁ ἐνταφιασμὸς τοῦ ἀποθανόντος ἐγένετο ἐν τῷ οἰκογενειακῷ αὐτοῦ τάφῳ ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Μεγάλου Ρεύματος.

Ὁ Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τῷ Ἐπικηδεῖω αὐτοῦ ἔλεγε τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά :

«Ὁ Μητροπολίτης Γεννάδιος ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ. Ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐξέλιπε μία ἐπιβάλλουσα Ἀρχιερατικὴ φυσιογνωμία, εἰς ἐπίλεκτος Ἱεράρχης τῆς Πρωτοθρόνου ταύτης Ἐκκλησίας, ἐν διακεκοιμένον μέλος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, εἰς δόκιμος Συγγραφεὺς καὶ Θεολόγος, εἰς βαθὺς στοχαστὴς καὶ ἐπιστήμων, εἰς εὐστροφος καὶ διανογῆς νοῦς».

Ὁ Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως Γεννάδιος μέχρι τῶν τελευταίων αὐτοῦ στιγμῶν εἶχε πλήρη διαύγειαν πνεύματος καὶ κατεγίνετο μὲ τὰς μελέτας αὐτοῦ. Εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν ὑπῆρξεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ βιβλίου ὑπὸ τὴν διπλὴν ἔννοιαν : τοῦ μελετητοῦ καὶ τοῦ συγγραφέως. Κάτοχος ἐξαιρετικῆς μνήμης, ἦτο εἰς θέσιν νὰ κάμῃ κτῆμά του τὰ ὅσα ἐλάμβανεν ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς ἐπιστήμης καὶ νὰ τὰ ἐρημεύσῃ κατόπιν μὲ τὸ κύρος τῆς προσωπικότητός του. Ἐλάβεν ὡς δῶρον ἀπὸ τὸν Θεὸν τὸ χάρισμα τῆς γλωσσομαθείας. Ἐκτὸς τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς μητρικῆς αὐτοῦ γλώσσης, ἐγνώριζε καλῶς τὴν Τουρκικὴν, τὴν Ἀραβοπερσικὴν, τὴν Ἑβραϊκὴν, τὴν Λατινικὴν, τὴν Ἀγγλικὴν, τὴν Γαλλικὴν, τὴν Γερμανικὴν καὶ τὴν Ἰταλικὴν.

Ὡς πρότυπον Κληρικοῦ εἰς τὴν ζωὴν του εἶχε πάντοτε τὸν μέγαν Πατριάρχην ΚΠόλεως Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. Ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ, ὅτι ὡς καὶ ἐκεῖνος προσπαθεῖ, μὲ τὰς πτωχὰς του δυνάμεις, νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ τριπλοῦν ἔργον τοῦ Ἱεράρχου : τὸ Τελετουργικόν, διὰ τῆς ἐπιτελέσεως τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, τὸ Διοικητικόν, διὰ τῆς πρόσφορᾶς αὐτοῦ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδιαίτατα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸ Κηρυγματικὸν ἢ Διδακτικόν, διὰ τοῦ Θείου Κηρύγματος καὶ τῆς συγγραφικῆς δράσεως.

Ἀπὸ τῆς ἀνυψώσεώς του εἰς Μητροπολίτην τὸ 1925, πολλάκις διετέλεσε Μέλος τῆς Ἁγίας Συνόδου, παρέχων οὕτω τὰς πολυτίμους αὐτοῦ υπηρεσίας εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν λύσιν τῶν μεγάλων αὐτῆς προβλημάτων. Ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰργάσθη ὡς Μέλος καὶ Πρόεδρος εἰς τὰς Συνοδικὰς Ἐπιτροπὰς καὶ δὴ : τὴν Κανονικὴν Ἐπιτροπὴν, τὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν Πανορθοδόξων Συνόδων καὶ Παγκριστιανικῶν Συνεδριῶν, τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης, τὴν Ἐφορείαν τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καὶ τὸ Νομικὸν τῶν Πατριαρχείων Συμβούλιον. Πολλάκις ἀντεπροσώπευσε τὴν Ἐκκλησίαν εἰς Πατριαρχικὰς Ἀποστολὰς παρὰ τῇ Τουρκικῇ Κυβερνήσει, ταῖς Ὀρθοδόξοις Ἐκκλησίαις, ἐν τοῖς Συνεδροῖς τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως καὶ τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν καὶ διεχειρίζετο συνήθως τὰ ἐκάστοτε ζητήματα συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν Κανόνων καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς συνέσεως καὶ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ πείρας. Τὸ 1954, π. χ., διετέλεσε Πρόεδρος τῆς εἰς Ἐβανστον ἐπὶ τῇ συγκλήσει τοῦ Β' Παγκοσμίου Συνεδρίου τοῦ Π.Σ.Ε. Πατριαρχικῆς Ἀπο-

στολήσ και τῆσ καθόλου Ὁρθοδόξου Ἀντιπροσωπειάς. Διὰ τῆσ ἐπιζήλου δὲ ἐκκληρώσεωσ τῶν ἀνατεθέντων αὐτῷ ὑπὸ τῆσ Ἐκκλησίας καθηκόντων, ἀπέσπασε κατὰ κοινήν ὁμολογίαν τὸν δίκαιον ἔπαινον οὐ μόνον ἀπάσης τῆσ Ὁρθοδόξου Ἀντιπροσωπειάς, ἀλλὰ και πολλῶν ἐκ τῶν Ἐτεροδόξων.

Τὸ Ἐπιστημονικὸν αὐτοῦ ἔργον ὑπῆρξε σπουδαιότατον. Μὲ τὰ κηρύγματα τού, τὰς διαλέξεις και τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ἐπλούτισε τὴν ἐπιστήμην. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ὁ ἀποθανὼν δὲν προσέφερε τὰ φῶτά του και ἀπὸ τῆσ Καθηγητικῆσ Ἐδρασ ἐν τῇ Θεολογικῇ τῆσ Χάλκης Σχολῇ. Μὲ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν και Ἐπιστημονικὸν αὐτοῦ ἔργον κατέστη φυσιογνωμία διορθόδοξοσ, διαχριστιανική και παγκοσμίωσ γνωστή. Αἱ ἐργασίαι αὐτοῦ ἐδημοσιεύθησαν αὐτοτελῶσ ἢ εἰσ περιοδικὰ και ἄλλασ ἐκδόσεισ, εἰσ τὴν Ἑλληνικήν και εἰσ ξένας γλώσσασ. Ἡ ἀπαρίθμησισ ὄλων τῶν μελετῶν του, μειζόνων τε και ἑλασσόνων, εἶναι δυνατὸν νὰ πληρῶση πολλὰσ σελίδασ. Ἐκ τῶν συγγραφῶν του αἱ κυριώτεραι εἶναι: 1) Πραγματεία περὶ μεταβολῶν ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐπιβαλλομένων εἰσ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, Κ. Π., 1918. 2) Ἐνωσισ ἢ προσέγγισισ τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ, 1920 (Γαλλιστί). 3) Μελέτη περὶ ὀνομασίασ τῆσ Μονῆσ τῆσ Χώρασ, 1930. 4) Τὸ Διορθόδοξον και Διαχριστιανικὸν ἔργον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, 1932. 5) Φωτίειοσ Βιβλιοθήκη, 2 τόμοι, 1933-35. 6) Ὁδηγίαι διὰ τὸ σύγχρονον κήρυγμα τοῦ Θεοῦ Λόγου, 1935. 7) Σημειώσεισ περὶ τινων ἐν ΚΠόλει Ναῶν και ἰδίωσ τοῦ Πατριαρχικοῦ μετὰ τὸ 1453. 1937. 8) Τὸ Κειμηλιοφυλάκιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου και τὸ ἐν αὐτῷ Εἰκονογραφημένον Εὐαγγέλιον τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου τοῦ Β', 1928. 9) Τὰ Χριστιανικὰ ἰδανικὰ και αἱ συνήθεισ κατευθύνσεισ τῶν διανοουμένων τῆσ ἐποχῆσ μας, 1938. 10) Τὸ βάθος τῆσ σκέψεωσ και τὸ ὕψοσ τῆσ φαντασίασ μερικῶν ἀνωτέρων πνευμάτων και ἡ θρησκευτικότησ των, 1940. 11) Ἡ ἔξωτερική προόδοσ τῆσ συγχρόνου ἀνθρωπότητοσ και ὁ χαρακτήρ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, 1940. 12) Τὸ Βαπτιστήριον τῆσ Ἀγίας Σοφίασ, 1943. 13) Πόλεμοι, Κοινωνία, Χριστιανισμὸσ και ὁ μεταπολεμικὸσ κόσμοσ τῆσ Εἰρήνησ, 1945. 14) Τὸ περιεχόμενον τῆσ ζωῆσ μας και ἡμεῖσ, 1946. 15) Ἡ ἀνωτέρα ὕπαρξισ μας, ἡ τροφή και τὰ φάρμακά της, 1948. 16) Ἡ Ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ρεύματοσ, 1949. 17) Ὁ Βοσσανέτοσ, τὰ κηρύγματα τού και ἰδίωσ οἱ ἐπικῆδειοι λόγοι του, 1949. 18) Ἐξέχουσαι Ἐκκλησιαστικαὶ Προσωπικότητεσ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετὰ τὴν Ἄλωσιν, 1950. 19) Ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Ἄρθρον καταχωρηθὲν εἰσ τὴν «Μεγ. Ἑλληνικήν Ἐγκυκλοπαιδείαν». Μετεφράσθη εἰσ τὴν Γερμανικήν ὑπὸ τοῦ Σ. Σούλτσε). 20) Ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τ. Α', Ἀθήναι, 1953. 21) Ἡ περὶ Ἐκκλησίασ Διδασκαλία τοῦ Ἰεροῦ Χρυσοστόμου, Πόλις, 1954 (και Γαλλιστί). 22) Αἱ περὶ τοῦ Ἰεροῦ Φωτίου κρίσεισ, 1956. 23) Αἱ ἀνακρινώσεισ του εἰσ τὰ Συνέδρια τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν,

μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ τελευταία περὶ τῆς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Βεβυίας Ἑλπίδος ἐν ΚΠόλει εἰς τὴν Θεολογίαν ΚΖ' (1956) 45-52. 24) Πλεῖσται μελέται, πραγματεῖαι, λόγοι, ἄρθρα, βιβλιοκρισίαι ἱστορικοῦ, Θεολογικοῦ, φιλοσοφικοῦ, νομικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ ἄλλου περιεχομένου, καταχωρηθέντα εἰς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν», τὸν «Νέον Ποιμένα», τὴν «Ὁρθοδοξίαν», τὴν «Θεολογίαν», τὴν «Μεγ. Ἑλληνικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν» καὶ ἄλλα περιοδικὰ καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον τύπον, τῆς Πόλεως καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Πολλάκις ἐγένοντο εἰς αὐτὸν τιμητικαὶ διακρίσεις. Ἦτο ἀντεπιστέλλον μέλος διαφόρων Ἰνστιτούτων, εἶχε δὲ λάβει καὶ πέντε παράσημα Χριστιανικῶν Ἰδρυμάτων καὶ Κρατῶν. Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τῇ 12ῃ Μαΐου 1953, ἐν ἐπὶ τούτῳ τελετῇ, ἐπέδωκεν εἰς αὐτὸν τὸν τίτλον τοῦ Διδάκτορος τῆς Θεολογίας, ἡ δὲ Μήτηρ Ἐκκλησία μετὰ τῆς Τροφοῦ Χαλκίτιδος Σχολῆς ἐώρασαν κατὰ τὴν 22αν Νοεμβρίου 1953 ἐν ἰδιαιτέρῳ ἐν τοῖς Πατριαρχίσις τελετῇ τὸ Ἴωβηλαῖον τῆς Τεσσαρακονταετοῦς Ἀρχιερατικῆς δράσεως αὐτοῦ. Ὁ θάνατος τὸν εὔρεν συνεχίζοντα τὴν συγγραφὴν τοῦ Β' Τόμου τῆς Ἱστορίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Μέγα Ρεῦμα, 23 Μαΐου 1956.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ

Καθηγητῆς τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης